

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXX, broj 43

29. listopada 2020.

cijena 200 Ft

Uz zvuke zdravomarija
jesenjeg angelusa
leprša
njihova duša
od kadulje i od kuša.

Iz ruku molitvenika
gleda me njihova slika,
kao iz đaćkog hebarija
suhi mirisni vijenac
krunice
Gospina ružarija.

*B. Pavlović,
iz pjesme Na Dušni dan*

FOTO: DANIJEL STJEPAN BLAZSETIN

Forum u Baji

3. stranica

Vršenska berba

7. stranica

Dvije rijeke, jedan cilj II.

14. stranica

Pročitajmo jednu

U Hrvatskoj se upravo održava Mjesec hrvatske knjige (koji traje od 15. listopada do 15. studenoga), dok se u našoj državi Mjesec knjige obilježava u ožujku. Kao pripadnici hrvatske nacionalne manjine koji poznaju dva jezika možemo obilježiti obje manifestacije. Drugo je pitanje činimo li to doista: naime, u posljednje vrijeme sve se više govori o tome da ljudi sve manje čitaju knjige. Prema istraživanju organizacije Global English Editing (koje se provodi svake druge godine) najviše vremena u svijetu s knjigom provode Indijci, koji tjedno čitaju 10 sati i 42 minute, nakon kojih slijede Tajland (9 sati 24 minute) i Kina (8 sati). U Europi najviše čitaju Estonci (13 minuta dnevno), dok stanovnici Mađarske čitaju manje od sedam minuta tjedno. Dakle, taj podatak obuhvaća i nas, pripadnike hrvatske zajednice. Trebalo bi se istražiti koliko mi, pripadnici hrvatske zajednice čitamo hrvatske knjige. U pomurskoj regiji u okviru jednog projekta među pripadnicima hrvatske zajednice provedena je anketa, u kojoj ih se pitalo koliko knjiga godišnje pročitaju na hrvatskom jeziku. Većina je izjavila da na hrvatskom jeziku čita jedino Hrvatski glasnik, možda nešto na internetu, ali onih koji čitaju romane, zbirke pjesama ili novele bilo je svega pet-šest. Na upit o razlozima odgovorili su jednostavno: slabo razumiju, jedino bi mogli pomoću rječnika, ali za to nemaju vremena. Naglasili su još kako zbog nedostatka vremena ne čitaju ni mađarske knjige. Ukoliko ne čitaju roditelji neće čitati ni djeca, jer se navika čitanja preuzima od roditelja. Velika je to šteta, jer čitanje knjiga pozitivno utječe na mentalno zdravlje. Čitanjem stećemo znanje i mudrost, razvijamo koncentraciju i pamćenje, a znanost je dokazala da čitanje ima i svoje zdravstvene prednosti: pomaže pri depresiji, uklanja stres, izgrađuje samopouzdanje i kreativnost. Ima li roditelja koji to ne žele svom djetetu? Osim toga, čitanje završava i opušta, što je prava terapija u stresnom vremenu pandemije. Mjesec hrvatske knjige prava je prilika da uzmemo knjigu u ruke, i to hrvatsku, jer ona će nam pomoći u obogaćivanju rječnika, čime ćemo nadoknaditi ono što smo propustili zbog pandemije – njegovanje hrvatskog jezika u hrvatskom društvu.

beta

Glasnikov tjedan

glavu na njihovo rame. Na Dan mrtvih, unatoč prošlim desetljećima vidimo jasnije kako nam se približavaju u laganom hodu i kako se vraćaju kući. Kako otvaraju kapiju dvorišta na kojem se igramo, a mi im letimo u naručje. Znatiželjno zavirujemo u košaru jer znamo da u njoj ima nešto i za nas.

I ne čekam samo ja. Čekamo mnogi svoje voljene iz dana u dan. Do ponovnog susreta. Vjerujemo kako oni čekaju nas. U treperenju svijeća i onom čudnom mirisu krizantema koji ne nalikuje ni na koji drugi, dok nam se vosak lijepi za ruku, ovih dana često, puno češće nego u nekim drugim danima, razgovaramo sa svojim umrlima.

Toliko toga im imamo reći. Oni znaju čuvati naše tajne, znaju pročitati naše misli, znaju nam i s onostranog svijeta dati nadu. I onda ako su nas onako nenadano, samotno ostavili na zajedničkom putu, a

da nismo stigli zajedno doći do zamišljenoga cilja.

Majčina slika je na polici. Nju najlakše mogu dodirnuti. Ona je tu pored mene. Sasvim blizu. Unatoč godinama, prolivenim suzama, koje i sada teku. Nikada nije otišla. Sa mnom je. Čekam njen povratak s puta. Na put je otišla prije trideset i šest godina. Odrasli smo i ostarjeli čekajući. Ali tako je Bog htio. lako ne znamo zašto je baš nju toliko volio, jer mi je volimo više. I više nam nedostaje. Ljutimo se stoga, u svojoj tuzi. I molimo. Ovih dana uz fotografiju ću „užgati lumin“ i staviti cvijet. Svijetlit će dušica.

Groblja će valjda i ove godine svijetliti milijunima „krijesnica“. Mirisati zrak teškim mirisom grobnog cvijeća. Oni koji su daleko zasigurno neće krenuti na put. Vrijeme je pandemije. Vrijeme bolesti. Vrijeme sjećanja. Dušni dan je dan naših umrlih. Dan duša.

Molimo za duše svojih pokojnika, i duše svih svetaca. Palimo

svijeće koje griju naše promrzle prste. Promrzli su jer smo zaokupljeni tek zemaljskim stvarima. Zaboravljamo kako je naš dom ranjiv i tek prah. Zvone zvona, tjeraju strahove. Lumin na plovku plovi. Ulja još ima. Polako pada noć. I sada će kao i svake godine na „Dušni dan pokojnici svi moji 'svratiti' se u moj san.“

Branka Pavić Blažetin

„Palimo svijeće koje griju naše promrzle prste.“

Promrzli su jer smo zaokupljeni tek zemaljskim stvarima.“

Pratite medijske platforme Medijskog centra Croatica!

MEDIJSKI CENTAR *Croatia*

www.glasnik.hu

Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu. Čitajte i širite Hrvatski glasnik "oazu hrvatske pisane riječi u Mađarskoj"!

Facebook profil Hrvatski glasnik - dnevni tisak - budite obaviješteni prateći Hrvatski glasnik!

radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorkom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati!

Croatia TV - tjedni prilog! Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar

Croatia i preko Facebookovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia; Croatia TV!

Javna tribina Županijske hrvatske samouprave u Baji

O popisu stanovništva 2021. godine i ostvarenim programima

„Nek se vidi da nas ima!“

Na prijedlog predsjednika Jose Šibalina 29. rujna u bajskom Kulturnom centru bačkih Hrvata održana je javna tribina Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Na tribini je bilo riječi o popisu stanovništva 2021. godine i godišnjem radu Županijske hrvatske samouprave. Gosti tribine bili su predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan i parlamentarni glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga, koji su iznijeli najvažnije informacije o popisu stanovništva između 1. svibnja i 28. lipnja 2021. godine. Uz članove županijske samouprave odazvalo se tridesetak zastupnika i predsjednika mjesnih hrvatskih samouprava te predstavnika civilnih udruga iz Aljmaša, Baje, Bikića, Baćina, Dušnoka, Gare, Kaćmara, Kalače i Santova.

Kako je na početku rekao parlamentarni glasnogovornik Jozo Solga, popis stanovništva u ovom mandatu vrlo je važan za narodnost, pa tako i za hrvatsku zajednicu. Podsjetio je kako je Mađarski parlament 2018. godine prihvatio Zakon o popisu stanovništva koji se obavlja svakih deset godina. Procjenjuje se da u Mađarskoj živi oko 60 000 Hrvata, što ne odražavaju službeni podaci popisa stanovništva od prije deset godina pa je iznimno važno da se članovi hrvatske zajednice u što većem broju izjasne o svojoj nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti, jer će podaci popisa odrediti našu budućnost u sljedećih deset godina. Podaci su važni i za daljnju podršku našoj zajednici koja za rad i unapređenje svojih odgojno-obrazovnih i kulturnih ustanova dobiva značajnu potporu. Nadalje, podaci popisa stanovništva bit će od iznimne važnosti i za izbore, odnosno osnivanje novih mjesnih hrvatskih samouprava, što je nakon posljednjih izmjena Zakona o narodnostima znatno otežano. Stoga je važno očuvati mjesne hrvatske samouprave tamo gdje postoje. Pozvao je zastupnike hrvatskih samouprava da što prije pribave informacije od mjesnih bilježnika o tijeku priprema kako bi se mogli na vrijeme pripremiti, po mogućnosti predložiti popisivača iz redova svoje zajednice i upoznati mjesnu zajednicu s najvažnijim pojedinostima. Osim toga istaknuo je da će se popis po prvi put provoditi elektronički, pri čemu će se u prva dva tjedna koristiti personalizirani kod koji omogućuje samostalnost, što valja iskoristiti. Na sjednice hrvatskih samouprava trebaju se pozvati bilježnici, dok bi se u popis stanovništva trebali uključiti mladi kako bi pomogli starijima i svima koji trebaju pomoć.

Predsjednik HDS-a Ivan Gugan naveo je nekoliko konkretnih obavijesti o popisu stanovništva. Kako je između ostalog naglasio ranije se događalo da popisivači uopće nisu postavili pitanje o nacionalnoj pripadnosti. Sada se neće moći zaobići četiri pitanja o nacionalnoj pripadnosti, no odgovor na njih ni dalje nije obavezan. Novost predstavlja obvezno unošenje osobnih podataka, među ostalim imena i prezimena, ali će se kasnije podaci brisati i neće moći koristiti za identificiranje osobe. Ostaju ranija četiri pitanja o nacionalnoj pripadnosti (narodnost, materinski jezik, pripadnost drugoj narodnosti, uporaba jezika u obitelji i komunikaciji s prijateljima), a odgovor na bilo koje od njih uzima se kao izjašnjavaње o nacionalnoj pripadnosti, u našem slučaju hrvatskoj. Hrvatska državna samouprava će putem hrvatskih medija i letaka, a po potrebi i održavanjem skupova u našim naseljima blagovremeno izvijestiti pripadnike hrvatske zajednice o najvažnijim pojedinostima o popisu stanovništva.

Nakon kratkih izlaganja razgovaralo se o mogućnostima što uspješnijeg izjašnjavaња na popisu stanovnika, s posebnim obzirom na takozvano „bunjevačko pitanje“ i subetničke skupine

Joso Šibalin, Ivan Gugan i Jozo Solga

bačkih bunjevačkih, šokačkih i rackih Hrvata. Iako bi se oni pri obradi trebali uvrstiti u Hrvate, vrlo je važno da se izjasne kao Hrvati i ne biraju „ostalo“ (egyebek), jer bi se to u slučaju političkih promjena moglo tretirati drukčije.

Nakon obavijesti o popisu stanovništva predsjednik Joso Šibalin u okviru javne tribine podnio je kratko izvješće o ovogodišnjem radu Županijske hrvatske samouprave i zajedničkim mjesnim priredbama od šire, regionalne važnosti koje je poduprla Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Nažalost, nakon uspješno održanih prela u svim našim naseljima i bunjevačkih maškara u Baji zbog pandemije koronavirusa, uvedenih zaštitnih mjera i ograničavanja društvenih okupljanja ostvareno je malo priredbi. Nakon popuštanja mjera potkraj ljeta priređeni su Gastronomski dan u Aljmašu, Dan sjećanja na biskupa Ivana Antunovića u Kalači, Hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica u Marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici i Županijsko natjecanje hrvatskih ribiča u Bikiću, a uskoro bi trebao biti priređen Hrvatski malonogometni trunir u Kaćmaru. Županijska hrvatska samouprava osim toga je poduprla obnovu vitraja župne crkve u Gari, a tijekom godine potpisan je i ugovor o suradnji s Kulturnim centrom bačkih Hrvata sa sjedištem u Baji. Nažalost, zbog uvedenih ograničenja u školama neće se moći prirediti Županijski susret hrvatskih učenika u Baćinu, a još predstoji i tradicionalni Hrvatski tamburaški festival i Susret hrvatskih crkvenih zborova u Dušnoku, čije je održavanje neizvjesno, jer ovisi o razvoju epidemiološke situacije. Ove godine zbog mnoštva otkazanih programa nije dobivena potpora po ugovoru s Hrvatskom državnom samoupravom o sufinanciranju programa. Kako je između ostalog rekao predsjednik Šibalin, bilo bi poželjno da se sredstva ubuduće još više koncentriraju na provedbu zajedničkih programa koji obuhvaćaju više naselja. S.B.

Okrugli stol Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije

O popisu stanovništva i o utemeljenju Hrvatskoga centra

U gradu ugarskoga pisca Istvána Fekete, ki se je ovde školovao i u gradu, kade se je obrnuo i Napoleon, Hrvatska samouprava Jursko-mošonsko-šopronske županije je u Općinski stan pozvala k okruglom stolu načelnike i notaruše gradišćanskohrvatskih sel kot i predsjednike hrvatskih samoupravov s područja županije, 5. oktobra, u pondiljak. Goste je pozdravio dr. István Árvay, načelnik grada i dopredsjednik Hrvatske samouprave dotične županije, Jožef Tolnai. Razgovor je peljala Marija Pilšić s temami o približavajućem popisu stanovništva 2021. ljeta i o mogućnosti osnivanja Hrvatskoga centra i u ovoj županiji. Posebni su gosti bili parlamentarni glasnogovornik Hrvatov u Ugarskoj Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan i dopredsjednik Samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije dr. Péter Pető.

Prekrasni Općinski stan Staroga Grada

Hrvatska samouprava Jursko-mošonsko-šopronske županije jur je na protuliće kanila k okruglom stolu pozvati načelnike i notaruše gradišćanskohrvatskih sel kot i zastupnike hrvatskih samoupravov na području dotične županije, ali virušna pogibel prepisala je nakanjenje. No, 5. oktobra, u pondiljak u svečanoj prostoriji Općinskoga stana Staroga Grada pozivu županijske Hrvatske samouprave se je odazvalo kih 25 gostov od Bizonje, Kemlje i Koljnofa do Vedešina i Umoka. U ime domaćina je zastupnica županijske Hrvatske samouprave Marija Pilšić dvojezično pozdravila sve goste i prosila nazočne da jezik spravišća bude ugarski jer je i takovih diozimateljev ki se ne znaju pominati po hrvatski. „Iako naš grad nije tvrdjava županijskoga, ali ni državnoga djelovanja Hrvatov, mi smo počašćeni da danas je ov forum uprav kod nas i željim vam uspješno tanačenje“, naglasio je gradonačelnik dr. István Árvay ki je još dodao da s predstavnik narodnosnih samoupravov uspješno sudjeluju i gizdavi su na njeve rezultate. U manjkanju predsjednika Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije Štefana Kolosara, dopredsjednik Jožef Tolnai je dvojezično rekao dobrodošlicu svim

gostom i govoračem. Glasnogovornik Hrvatov Jozo Solga je nazvistio nazočne najprlje o svojem djelovanju u Parlamentu, a više pažnje je željio davati aktualnim pitanjem kot i popisu stanovništva u Ugarskoj, koji će se odvijati dođućega ljeta od 1. majuša do 28. junija. Kako je rekao, o broju zadnjega popisa stanovništva iz 2011. ljeta s hrvatskoga gledišća ne more sa zadovoljstvom govoriti, jer službeni broj Hrvatov u Ugarskoj je oko 26 000, na ovo se pozivaju službeni forumi, odbori, iako se zna da konačni broj Hrvatov u orsagu mora biti duplo vekši. I zbog toga je iznimno važno da se kotrigi hrvatske zajednice u svakom naselju, kljetu, polažu račune o svojoj pripadnosti, jer ako neće biti brojke, neće biti hrvatskih samoupravov, a ni potpore. Pri utemeljenju hrvatskih samoupravov i nadalje će biti potrebno minimalno 25 Hrvatov u

svakom naselju, ali po zakonu, kade dovidob nije funkcioniralo narodnosno predstavništvo, u ti naselji će biti to još teže osnovati u budućnosti. Cilj je s tim i stavljanje preprekov takozvanom

Načelnik grada dr. István Árvay je pozdravio sve goste, polag njega Attila Horvath, zastupnik županijske Hrvatske samouprave

Parlamentarni glasnogovornik Hrvatov u Ugarskoj Jozo Solga informira diozimatelje skupa

etnobiznisu. Istaknuo je nadalje da hrvatske samouprave u nijednom naselju nisu podložne seoskim samoupravama, nego su jedino i isključivo partneri, ravnopravne strane u suradnji. Diozimatelji su informirani nadalje da Zakon o pravi nacionalnih manjin prepisuje da imanja ustanovov kadete teče narodnosno odgojno-obrazovno djelovanje moraju se predati u vlasništvo održavateljem ustanovov, tj. narodnosnim samoupravama. Što naliže pak popis stanovništva, glasnogovornik Jozo Solga je obratio pažnju i na to da popisivanje će se odvijati po europski standardi, spominjajući i tu novost da će biti obavezno napisati ime i prezime, iako postoju pravne garancije da će ti peršonski podatki kasnije biti brisani. Po prvi put bit će biti omogućena i internetska registracija s posebnim kodom, pri kojoj moru mladi pomoći starijim. Po Solginom predlogu lokalne hrvatske samouprave čim prlje bi se morale baviti na sjednica s popisom stanovništva, a Hrvatska državna samouprava u dobi će začeti širenje najvažnijih informacijov, ako je potriebno i u obliku foruma i savjetovanja. Za kratkom pauzom nastavljen je skup s drugom važnom točkom i s diskusijom o mogućnosti utemeljenja Hrvat-

Domaćini okrugloga stola Jožef Tolnai i Marija Pilšić

skoga kulturnoga centra u ovoj županiji. Usput je sve nazočne pozdravio i dopredsjednik Županijske samouprave dr. Péter Pető ki je istaknuo da njeva županija gleda na narodnosti kot na posebne kinče i sa Željeznom županijom skupa u naticanju Hungarikum zalažu se i za predstavljanje gradišćansko-hrvatskih kulturnih vridnosti. Ivan Gugan, predsjednik Hrvatske državne samouprave je u kratki crta predstavio, kako je 2015. ljeta jur iniciran razgovor s koljnofskim načelnikom Franjom Grubićem o utemeljenju Hrvatskoga centra u Koljnofu, ali je tamo dijalog prekinut. Dvoja ljeta kasnije na predlog dr. Franje Pajrića su isti takovi razgovori potekli sa zastupnici Seoske samouprave Unde, kadete je rečeno da nisu pripravnii predati Kulturni dom za održavanje HDS-u, jer to je jedini društveni prostor maloga naselja. Zastupnica županijske Hrvatske samouprave, Marijana Pajrić još pred protuličnom karantenom predložila je županijskoj samoupravi da se odluči o osnivanju hrvatskoga centra s dvimi zaposleniki, kadete se je postavilo mnogo pitanj. U medjusobnoj diskusiji na ovoj temi više je bilo jasno, da postoji zamisao da umjesto centra se zaposli človik ki bi bio mobilno nadležan za hrvatske interese od Bizonje do Unde. Dr. Franjo Pajrić je kritizirao županijske samouprave čija zadaća, po njegovom mišljenju, ne bi smila biti isključivo podiljenje materijalnih sredstava, nego npr. i osnivanje županijske hrvatske ustanove. Marijana Pajrić je pozvala sve nazočne na skupno razmišljanje i na davanje pomoći da se konačno realizira i njeva sanja o osnivanju Hrvatskoga centra, u održavanju županijske Hrvatske samouprave. Ivan Gugan je dao podršku i ovoj formi i ponudio je svoju pomoć, informacije a i dosadašnje iskustvo s utemeljenjem takovih institucij, dokle je glasnogovornik Jozo Solga i artikulirao jur i konkretni okvir te zamisli. Ako hrvatske samouprave na području županije stupu u udruženje i na suradnju sa županijskom Hrvatskom samoupravom, inicijativa dobit će i pravni oblik. U završetku foruma je Marija Pilšić još dodala da na slijedećoj sjednici županijske Hrvatske samouprave ponovo će se baviti s ovom temom i odlučiti, u kom formatu da se napravi hrvatski centar u nadležnosti županijske Hrvatske samouprave i nadalje je proslila nazočne da i u budućnosti potpiraju nastojanja i djela Hrvatov u svakom naselju.

Tiho

Načelniki, notaruši, predsjednici i zastupnici hrvatskih samoupravov

Skupština Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

Skupština Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije 13. listopada u Hrvatskoj osnovnoj školi u Santovu održala je izmještenu redovitu sjednicu kojoj su pored članova nazočile županijska referentica za narodnosti i voditeljica Narodnosnog doma u Baji dr. Magdolna Koch i djelatnica županijskog ureda Orsolya Papp. Prije skupštine održane su sjednice Odbora za financije i Odbora za kulturu.

Na skupštini se između ostalog raspravljalo o izmjenama Proračuna za 2020. godinu, koji nakon prihvaćanja sadrži prihode i rashode od podjednako 4 474 384 forinti. Prema tome, izvorni prihodi i rashodi povećani su s ukupno 2 460 932 forinti, za iznos državne operativne potpore za 2020. godinu od 1 580 932 i doprinose mjesnih hrvatskih samouprava od 880 000 forinti.

U nastavku sjednice Joso Šibalin podnio je izvješće o radu u razdoblju između dvije skupštine, osvrnuvši se na događaje i priredbe u proteklom razdoblju koje su ostvarene uz podršku Županijske hrvatske samouprave. Skupština je razmotrila i priredbe koje su predviđene do kraja godine. Ovisno o epidemiološkoj situaciji do kraja godine trebali bi se održati Berbeni festival u Sentivanu, Malonogometni turnir u Kačmaru, Tamburaški festival u Dušnoku, Materice u Gari te Badnjak u Čavolju i Bačinu.

Kako je na kraju sjednice kazala narodnosna referentica Skupštine Bačko-kiškunske županije dr. Magdolna Koch svečano otvorenje obnovljene zgrade županijskog Narodnosnog doma u Baji predviđeno je 30. listopada ove godine. S.B.

Druženje u sklopu biciklijade

Pandemija i mjere za suzbijanje koronavirusa već mjesecima otežavaju masovnija društvena okupljanja, pa se po mogućnosti sve više okrećemo prirodi. Tako je i Kulturni centar bačkih Hrvata ponudio rekreacijsku mogućnost, okupivši zainteresirane na biciklijadi koja je održana 10. listopada. Suorganizatori biciklijade bili su ravnatelj Mladen Filaković i fancaška učiteljica Jutke Poljak Csicsor. Nakon okupljanja ispred Kulturnog centra desetak biciklista iz Baje i okolnih naselja uputilo se do Vidikov-

Na odmorištu

Okupljanje ispred zgrade Kulturnog centra bačkih Hrvata

ca Türr na obali Dunava, a potom nastavilo šumskim putom kroz Gemenc do pörbölöskog „titana“, najdebljeg stabla u Mađarskoj. U povratku su se zaustavili na obali Dunava kako bi pojeli zajednički ručak, koji se sastojao od bajske „riblje čorbe“.

Ispred najdebljeg stabla u Mađarskoj, poznatijeg pod imenom „pörbölöski titan“

Vozilo se sveukupno oko 30 kilometara, uglavnom šumskim putom. Cjelodnevni izlet bio je dobra prilika za rekreaciju i uživanje u prirodnim ljepotama, ali i druženje bačkih Hrvata.

Stipan Balatinac

Vršenska berba

Udruga baranjskih Hrvata i Hrvatska samouprava Baranjske županije 10. listopada 2020. organizirale su berbeno druženje u obiteljskom gospodarstvu Ladislava Kovača (Vinarija „Kovács-Harmat”), smještenom u vršenskom Orašju. Okupljanje oko berbenog doručka je bilo oko pola devet u Orašju kod podruma Ladislava Kovača, nakon toga uslijedili su berba, razgledavanje vinarije, objed i druženje uz svirku orkestra „Orašje”. Okupilo se tridesetak berača.

Sunčani listopadski dan obasjao je brežuljke i dolove na kojima su se smjestili vinogradi i kuće s crvenim krovovima, dok je vršenski zvonik izrastao iz polja kukuruza i vinove loze u visinu. Nije mi bilo teško zamisliti kako Vršenđani prije sto godina idu zemljanim putem u svoje podruma, pogledati mošt i istjerati kokoške ujutro, a utjerati ih ponovo uvečer ... Stanovali su u selu, ali su živjeli i u podrumima koje su dnevno više puta posjećivali, jer su i oni bili dio njihovog svakodnevnog života. Danas je sve to otišlo u zaborav, priča mi vinogradar i vinar Ladislav Kovač koji gospodari na pet hektara vinograda u vršenskom Orašju.

Tu smo pored nekoliko redova sorte Cabernet Franc, koje je ostavio za berbu Udruzi baranjskih Hrvata, čiji je član i Ladislav, inače zastupnik, štoviše, predsjednik Odbora za financije HDS-a.

Ivica Balatinac je skuhao ručak

Marko Bošnjak iz Pečuha

Najmlađi u berbi

Raduje se beračima i upravlja svoje radnike koji tove kutije pune sočnih bobica na traktorsku prikolicu i voze dolje do podruma gdje će se odvijati daljnja prerada.

Veselo je društvo na okupu, prijatelji iz Topolja, dva Bajca od kojih mi Mate Miljački sa sjetom priča o vinogradu svojih predaka u Čikeriji. On je u berbu došao s predsjednikom Saveza Hrvata u Mađarskoj Josom Ostrogoncem, tu je i glasnogovornik Jozo Solga te predsjednik HDS-a Ivan Guban, bivši glasnogovornik Mišo Hepp, više zastupnika HDS-a, Arnold Barić, Marta Rónai, Marijana Balatinac, Vjekoslav Filaković, generalni konzul Drago Horvat sa suprugom i djelatnicima generalnog konzulata...

Uz njih grožđe beru i Hrvati iz Katolja, Surdukinja, Pečuha, Mišljena, Udvara, Olasa, Salante, Vršende. Berba je počela nakon obilnog berbenog doručka, a sunce je baš milovalo svojim zrakama berače koji su i zapjevali, „Karašica teče, teče svako veče”...

I novinari MTVA-a i MCC-a su u berbi, bilježe i snimanju. Ivica Balatinac kuha, pomaže mu i Mišo Šarošac, predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije, oko stolova se ispred Udruge baranjskih Hrvata trude Marijana Balatinac i Brigita Šandor Štivić.

I dok se ručao izvrstan svinjski perkelt i kušalo vršensko vino Vinarije „Kovács-Harmat” zaplesali su i članovi Dječje i omladinske plesne skupine Hrvatske samouprave Vršende. Skupinu koja broji tridesetak članova i koja djeluje već četvrtu godinu vodi zastupnica Hrvatske samouprave Vršende Dora Balatinac.

Branka Pavić Blažetin

Otvorena izložba fotografija „Hrvati pokraj dvije obale Mure“

U organizaciji Hrvatske samouprave XV. okruga u galeriji Croatice 19. rujna 2020. otvorena je izložba fotografija „Hrvati pokraj dvije obale Mure“. Izložbu sastavljenju od petstotinjak fotografija koje prema raznim temama, počev od krštenja, školstva, vjenčanja pa sve do zaboravljenih obrta daju uvid u život pomurskih i međimurskih Hrvata otvorio je predsjednik Stjepan Kuzma.

Predsjednik Hrvatske samouprave XV. okruga Stjepan Kuzma otvorio je zanimljivu izložbu fotografija koja predstavlja svojevrsno putovanje u prošlost pomurskih i međimurskih Hrvata. Izložba „Hrvati pokraj dvije obale Mure“ sastoji se od petstotinjak, uglavnom crno-bijelih fotografija na uokvirenom bijelom kartonu. Stjepan Kuzma i njegova supruga Zsuzsa Kuzma izložke su razvrstali prema sljedećim temama: Stari i zaboravljeni zanati; Ribolov i ispiranje zlata; Razne kočije i strojevi; Žetva u Pomurju i Međimurju; Stari traktori i kombajni; Kovačnica – potkivanje konja; Stari i obnovljeni

Predsjednik Stjepan Kuzma otvara izložbu

fija snimljenih u Etno zbirci „Stari farof“ Kotoriba, Svetoj Mariji, Muzeju Međimurja Čakovec, Zavičajnoj zbirci „Josip Hunjadi“, dok su neke poklonile pomurske i me-

se pridružimo. Iako nas naslov direktno ne navodi na spoznaju da Hrvati s obje strane Mure imaju sličnu, pa čak možemo reći i istu kulturu, fotografije ove izložbe potvrđuju tu misao. Etnologinja, bivša ravnateljica muzeja u Velikoj Kaniži Edit Kerecsényi o pomurskim Hrvatima 1979. godine zabilježila je sljedeće: „Oni pripadaju etničkoj skupini Hrvata u Međimurju, od početka 18. stoljeća do oko 1770. godine povlačili su se i preseljavali u naselja koja su Turci opustošili“. Živjeti uz Muru znači oslanjati se na životodajnu vodu. Ribolov je u Međimurju bio vrlo važan. Rijeke Mura i Drava imale su puno manjih i većih mrtvaja, močvare su bile idealno mjesto za uzgoj riba, a uz potoke i unutrašnjosti nastajali su ribnjaci. Mlinovi su ograđeni ogradom na koju se stavljala vrša zvana „pešutnjak“. Na ovoj obali Mure najveći ulov omogućavao je takozvani „halof“: mrežu dugu 120 metara pomoću čamca razvlačilo je 6-8 ribara. Zimski ribolov bio je posebna stvar, a počinjao je probijanjem leda. Jedna mogućnost ribolova bez mreže bio je ribolov s

Dio postavine

dimurske obitelji. Ujedno je najavio gostovanje izložbe u Serdahelu, Sumartonu i Općini Donji Kraljevec, o kojoj će zatražiti mišljenje stručnjaka. Zahvalio se svima na svesrdnoj pomoći i dozvoli za predstavljanje fotografija. Budući da etnograf i muzeolog dr. Šandor Horvat zbog drugih obveza nije mogao otvoriti izložbu njegov tekst pročitao je predsjednik Kuzma.

„Organizatori, sastavljači izložbe ‘Hrvati pokraj dvije obale Mure’ krenuli su putem u prošlost i sad nam nude zanimljivu mogućnost, pozivajući nas da im

se pridružimo. Iako nas naslov direktno ne navodi na spoznaju da Hrvati s obje strane Mure imaju sličnu, pa čak možemo reći i istu kulturu, fotografije ove izložbe potvrđuju tu misao. Etnologinja, bivša ravnateljica muzeja u Velikoj Kaniži Edit Kerecsényi o pomurskim Hrvatima 1979. godine zabilježila je sljedeće: „Oni pripadaju etničkoj skupini Hrvata u Međimurju, od početka 18. stoljeća do oko 1770. godine povlačili su se i preseljavali u naselja koja su Turci opustošili“. Živjeti uz Muru znači oslanjati se na životodajnu vodu. Ribolov je u Međimurju bio vrlo važan. Rijeke Mura i Drava imale su puno manjih i većih mrtvaja, močvare su bile idealno mjesto za uzgoj riba, a uz potoke i unutrašnjosti nastajali su ribnjaci. Mlinovi su ograđeni ogradom na koju se stavljala vrša zvana „pešutnjak“. Na ovoj obali Mure najveći ulov omogućavao je takozvani „halof“: mrežu dugu 120 metara pomoću čamca razvlačilo je 6-8 ribara. Zimski ribolov bio je posebna stvar, a počinjao je probijanjem leda. Jedna mogućnost ribolova bez mreže bio je ribolov s

Trenutak za pjesmu

Mura, Mura

Mura, Mura, globoka si voda ti
da ne miluješ človeka ftopiti

mlynari so se jako prestrašili
da so vidli mrtvi telo plavati

čerkica se je na bregu plakala
Mura zakaj si nam zela japeka?

Mura, Mura, globoka si voda ti
ka si rezdružila naše ljubavi

ob dvanojsti vuri kupat se išel
neje, tožan, mislil ka ne vun žisel

ruku zdigne pak zavikne, Marica
zbogom mi ostani moja grlica

Školski život

zanata svijeta. Srećom, konji se još uvijek moraju potkivati. Današnja žetva i kosidba posve se razlikuju od onog što vidimo na fotografijama. Kola se rijetko mogu vidjeti, većinom u rastavljenom stanju i bez funkcije, dok su saonice za transport postale ono što se na njima vozilo zimi iz šume: drvo za ogrjev. Za nekoliko desetljeća potpuno se promijenio namještaj i izgubila nošnja. „Hrvatska postela“, „cifrana deska“, „klopa na vuglu“, „zdelnjak“, „kaslen“, „lajca“, „stalak“, ili „flajdanka“, „fodre“, „tokica“, „pleček“, „frton“, „šurec“, „žnora“ i „bajk“ malo koga podsjećaju na stvarne predmete. Na ovim starim fotografijama pojavljuje se staro i pomalo zaboravljeno: svadba, vjerski život, vrtić i škola, vojnici, traktori i kombajni. Pođimo na putovanje u ne tako davnu prošlost! U prošlost Hrvata na dvije obale Mure“, napisao je o izložbi dr. Šandor Horvat. Nakon otvorenja gosti su pozvani na domjenak.

Izrada „cimera“ za svadbu

Ispiranje zlata

Svadba

ticalom, riba preostala u nižim dijelovima nakon poplave lovila se „korpom“ bez dna, a koristio se i „berdun“, kojim su se lovile štuke i šarani. Vodenice na Muri stajale su na „maloj i velikoj kompi“, na velikom „čonu“. Na temelju od greda i dasaka nalazila se „koča“, koja se dijelila na mlinsku prostoriju i „kotač“. „Vodeni kotač“ (veliki kotač) i „mali kotač“ pokretao je „zgornji kamen“. Siromašniji su žito ili kukuruz u mlin nosili na glavi u vrećama. Vrijeme uljepšava prošlost, ali ne smijemo zaboraviti da je bilo i teških životnih situacija. Godine 1876. na Muri je mljelo preko stotinu vodenica, koje su između dva svjetska rata potpuno nestale. Danas su neke ponovno sagrađene i predstavljaju turističku atrakciju. Ispiranjem zlata bavili su se Hrvati i Mađari na obali Mure i Drave. Ispirači su na Muri odlazili sve do Radkersburga, pa čak i Graza, a na Dravi do Ptuja i Maribora. U 16. stoljeću već je bilo ispirača zlata u naseljima Donji Vidovec (Muravid), Sveta Marija na Muri (Szentmária), Donji Mihaljevec (Alsómihálovéc), Mlinarci (Molnári), Tiluš ili Tiloš (Órtilos), Petrida ili Petrica (Péterhida), Serdahel (Tótszerdahely) i Izvar (Vízvár). Posebno su zanimljive slike o starim, zaboravljenim zanatima. U selima se više ne pojavljuju koritari, žicari i nožari koji traže posao. Nestale su i kovačnice, premda su ih imala i najmanja sela. Nove tehnologije i materijali zamijenili su jedan najstarijih i najraširenijih

Nažalost, izgleda da ova doista vrijedna izložba nije bila dovoljno privlačna, posjetilo ju je svega šest osoba. Čestitam Hrvatskoj samoupravi XV. okruga na hrabrom i izazovnom pothvatu i želim uspješan nastavak!

Kristina Goher

Bogatstvo...

Žetva u Pomurju

„O liepa, o draga, o slatka slobodo, dar u kôm sva blaga višnji nam Bog je dô...“

Misnim slavljem obilježen Dan neovisnosti Republike Hrvatske i Dan Hrvatskog sabora

Misnim slavljem u budimpeštanskoj isusovačkoj crkvi 8. listopada 2020. obilježen je Dan neovisnosti Republike Hrvatske i Dan Hrvatskog sabora. Misu je na hrvatskom jeziku prikazao svećenik isusovac Árpád Horvát. Potom su svi nazočni pozvani na domjenak. Na misnom slavlju u budimpeštanskoj se isusovačkoj crkvi pored članova hrvatskog diplomatskog zbora u Mađarskoj na čelu s hrvatskim veleposlanikom Mladenom Andrićem i glasnogovornika hrvatske nacionalne manjine u Mađarskom parlamentu Joze Solge okupilo pedesetak vjernika iz Budimpešte. Svečano obilježavanje ostvareno je u suradnji Hrvatske samouprave Čepela, Hrvatske samouprave XVI. okruga i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti.

Velečasni Árpád Horvát

Nakon pozdrava velečasni Árpád Horvát istaknuo je da se na pročelju isusovačke crkve po prvi put zavijorila hrvatska zastava i u njoj po prvi put slušala propovijed na hrvatskom jeziku. Naime, Hrvati u Budimpešti svake se nedjelje okupljaju u budimskoj crkvi Rana sv. Franje. Dijeleći licitarsko srce na ulazu crkve dobrodošlicu su gostima zaželele učenice HOŠIG-a Nina Mimi Vám (1.r.), Radmila Jasminka Tábori (5.r.) i Manna Mia Vám (3.r.). Velečasni Horvát u svojoj je propovijedi naglasio da se sve što je uistinu važno u životu može dobiti jedino od Boga. Pritom je upitao vjernike: što bi zatražili od Boga, što im je doista neophodno u životu? Potom je pridodao da je prirodno svakodnevno moliti Boga za nešto. „Možemo od njega zatražiti istrajnost u vjeri ili ljubav prema ljudima koji nas okružuju, te da se naš život i domovina svide našem dragom Bogu. Znači, ‘tražite i naći ćete, kucajte i otvorit će vam se’. I što bismo trebali tražiti od dragog Boga?

Učenice HOŠIG-a Nina Mimi Vám, Radmila Jasminka Tábori i Manna Mia Vám

Duha Svetog. Što znači tražiti Duha Svetog? Koliko će više dati Otac onima koji ga traže? U ovom svijetu postoji više duhova, koji su suprotni Duhu Svetom. Neovisnost naše domovine omogućile su vrijednosti koje pronalazimo u Bibliji”, istaknuo je velečasni Horvat. Nadovezao se i na izvještaj Starog zavjeta, prema kojem se Bog ukazao Mojsiju na brdu Horebu i pozvao ga da izbavi svoj narod iz egipatskog ropstva. Znači, Bog je izabrao narod u želji da bude slobodan.

Nakon svete mise o tom značajan događaju povijesti Republike Hrvatske govorio je hrvatski veleposlanik Mladen Andrić, osvrnuvši se na događaje 8. listopada 1991. godine, kada je Hrvatski sabor jednoglasno donio odluku o raskidu svih državnopravnih veza Republike Hrvatske s bivšom državom SFRJ. Sabor je pritom utvrdio da Republika Hrvatska više ne smatra

legitimnim i legalnim niti jedno tijelo dotadašnje SFRJ, te ne priznaje valjanim nijedan pravni akt bilo kojeg tijela koje nastupa u ime bivše federacije, koja više, kao takva, ne postoji. Ta je značajna odluka Sabora donesena nakon što je prethodnog dana istekao tromjesečni moratorij na hrvatsku Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti, koju je Sabor donio 25. lipnja 1991. godine. Istoga dana kada je istekao moratorij na hrvatsku Odluku o samostalnosti zrakoplovi JNA bombardirali su povi-

jesnu jezgru Zagreba i Banske dvore u kojima je bilo smješteno tadašnje državno vodstvo. Zbog tih okolnosti i mogućih novih zračnih napada na Zagreb, povijesna je sjednica svih triju saborskih vijeća održana 8. listopada 1991. godine u Šubićevoj ulici 29 u Zagrebu. Hrvatska je 31. prosinca 2009. godine okončala svoj mandat nestalne članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda za razdoblje 2008.-2009. godine. „Već skoro tri desetljeća živimo u miru i slobodi. Nakon napada i okupacije obranili smo se i konačna pobjeda stvorena je mirnom reintegracijom 1998. godine”, naglasio je hrvatski veleposlanik Andrić. Potom su svi pozvani na domjenak u dvorište crkve.

Kristina Goher

Šička svečana nedilja

Prezentacija fajbegarske knjižice i tamburaško-jačkarne minute

Iako je prlje bilo tradicionalno svečevanje sela i Hrvatov otpovidano zbog pandemije, zastupništvo sela je odlučilo da 20. septembra, nedilju, još će se održati događaj med skromnimi okviri. Nedilja je započeta sa svetom mašom na ugarskom jeziku i posudjenim duhovnikom Kálmánom Záborszkyem iz Vasegerszega. Zatim je slijedila promocija fajbegarske knjižice ter kratki folklorni program tamburašev i jačkarov.

Jačkarni zbor „Slavuj” i Šički tamburaši pod peljanjem Rajmunda Filipovića

„Tako je bilo da nećemo prirediti ovo druženje, ali smo dostali malo pinez i fajbegarska knjižica nam je gotova, pak smo mislili da ćemo nek na kratko, ali skupadojti. Htili smo pozvati i jačkarne zbove iz susjednih sel, ali to smo otpovidali i zbog viruša”, je rekao načelnik Vilmoš Bugnić te nedilje, pri koj su svi znatiželjni bili na knjižicu naslova „Horvátlövő önkéntes tűzoltó egyesületének története 1894–2020” (Povijest Dobrovoljnoga ognjogasnoga društva Hrvatskih Šic 1894.–2020.), ku je ovom prilikom predstavio urednik i istraživač lokalne povijesti, Géza Kovács. Iako je mjesno društvo lani svečevalo svoju 125. obljetnicu utemeljenja, s potporom Vlade Ugarske i EU izdana je samo ljetos ova svojevrsna kronika. Novo izdanje na 65 stranic predstavlja bogatu hištoriju šičkih junakov ognja na ke su još i dandanas gizdavi svi u dotičnom selu, pokidob je zaistinu malo takovih familijov, otkud negdo ne bi bio stao u ovu službu. Iz dvisto primjerkov svaki stan će besplatno dobiti kroniku, kot i posebnu zahvalu Seoske samouprave, jer ako tribi potpore, kakovoga djela, svi su složni da za selo i skupščinu svakako tribi pomoći. Velika falinga je bila dovidob da od 1990-ih ljet stoju samo gole stijene Ognjogasnoga doma u susjedstvu Općinskoga stana, koji sve dosad nikako nije mogao zajti ka kraju.

Ognjogasnu kroniku je predstavio Géza Kovács

Kako smo čuli od načelnika zvanarednu vist, kljetu do majuša i šički fajbegari će se moći useliti u svoj dom. Na kraju kratkoga programa svi su pozvani na objed, ali pred tim su još mogli aplaudirati produkciji malih i odraščeniš tamburašev ter jačkarnoga zbora Slavuj. Iako more biti da ljetos zbog pandemije ovo je bilo zadnje spravišće Šičanov, iako se načelnik još ufa da tradicionalno svinjokolje će još moći nariktati.

Tiho

Manje je bilo ljudi ali su se svi dobro čutili

Sportski teren Lukoviščanima

U Lukovišću je bilo svečano početkom listopada. Naime, kako mi je rekla predsjednica Hrvatske samouprave Lukovišća Ruža Bunjevac, 2. listopada radovali su se i mladi i stari Lukoviščani. Naj sretniji su zasigurno bili načelnik i zastupnici Mjesne samouprave. Nakon dugo, dugo godina ostvarilo se značajno ulaganje u javne površine ovog malog podravskog naselja, za koje će reći upućeniji kako je jedno od najnerazvijenijih sela u regiji.

Foto: Facebook SZ. L.

Novi sportski teren napravljen je od lijevane gumene podloge, a u njega je kroz program „Jačanje mjesnog identita u Podravini“ uprava Csokonyavisonte, u čijem je bilježništvu i naselje Lukovišće, uložila 57,63 milijuna forinti potporom Mađarskog nogometnog saveza i Ministarstva ljudskih resursa. Događaju je nazočio i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga.

Napravljen je višefunkcionalni sportski teren veličine 22x40 metara uz rasvjetu i košarkaške koševе. U programu svečanog otvaranja nastupili su učenici mjesnog vrtića i osnovne škole koji su zabavljali veliki broj zainteresiranih mještana. Oni će zasigurno biti najveći korisnici

spomenutoga terena. Svečanu vrpcu presjekli su među ostalima glasnogovornik Mađarskog nogometnog saveza Jenő Sipos, parlamentarni zastupnik ovog okruga László Szászfalvi, predsjednik Skupštine Šomođske županije Norbert Biró i načelnik Lukovišća József Csonka. Mađarski nogometni savez ulaže u izgradnju novih sportskih terena i stadiona, gdje će se igrači kao i navijači dobro osjećati na tim „trgovima okupljanja zajednice“. Od 2010. godine izgradilo se ili obnovilo više od pet tisuća sportskih tere-

na, travnatih, s umjetnom travom ili od lijevane gume. A sve u cilju jačanja zajednice, osiguravanje prostora za igru djece i veteranima. Sve u nadi kako će s ovih terena prvi puta udariti loptu budući mađarski reprezentativci.

Usljedio je malonogometni turnir na kojem su barčanski veterani bili najbolji, dok je ekipa lukoviškog nogometnog društva osvojila treće mjesto. Najboljim strijelcem proglašen je Sándor Bogdán iz barčanske ekipe „Dankó“, najboljim igračem Nándor Mangult iz ekipe barčanskih veterana, a najboljim vratarem Levente Varga iz lukoviške ekipe.

Lukoviščani uljepšavaju selo, prostor oko Zavičajne kuće je iz dana u dan ljepši, obnavljaju se „stijene“, napravljena je ograda, planira se promijeniti krov. U planu je i rekonstrukcija krovišta lukoviške crkve uz obnovu „stijena“ gdje je to potrebno. Čujem ovih dana kako je Zavičajna

kuća predložena na listu nematerijalne kulturne baštine, te kako se Hrvatska samouprava sprema za više priredbi kojima želi okupljati mještane.

Branka Pavić Blažetin

Dombolci na biciklu

Kako nam je rekla predsjednica Hrvatske samouprave Dombola Ruža Sebestyén, 17. listopada dvadesetak rekreativaca iz Dombola je u organizaciji Hrvatske samouprave Dombola sudjelovalo u biciklističkoj turi. Krenuli su u jutarnjim satima prema Tomašinu, gdje ih je dočekala predsjednica Hrvatske samouprave Tomašina Dragica Sabac. Nakon što su se osvježili sokovima i ukusnim zalogajima u veselom raspoloženju krenuli su dalje prema Barču. Usput su se divili krajoliku uz biciklističku stazu koja povezuje Tomašinu i Barč. Nakon odmora u Barču ponovno su sjeli na sjedala svojih bicikala i krenuli natrag kućama u Dombol. Kako saznajemo toga su dana prevezli 35 kilometara, iskoristivši sunčani dan kao priliku za još jedno druženje.

Branka Pavić Blažetin

Foto: O. Sebestyén

Mala stranica

Blagdan Svih svetih i Dušni dan

Blagdan Svih svetih obilježava se 1. studenog. To je dan spomena na kršćanske mučenike i slavi se još od četvrtog stoljeća. Tog dana slavimo one svece i svete koje je Crkva proglasila svetima, kao i one koji nisu proglašeni svetima, ali su svojim životom ostvarili ideal kršćanskog života te su njihove duše ušle u kraljevstvo Božje.

Dušni dan najčešće obilježavaju mise zadušnice i na taj način prisjećanje na preminule. Dušni dan slavimo 2. studenoga, kada se sjećamo svih svojih dragih pokojnika. Pohodi grobovima i grobljima u tom pogledu redoviti su znak pažnje i vjere. Tog dana vjernici mole za duše svojih dragih pokojnika, za njih pale svijeće na grobovima, prisustvuju svetoj misi, povezujući se tako svojim molitvama s njima i moleći Božje milosrđe.

Šetnja šumom

Jednog dana krenula sam put šume. Zelenih, bujnih i razlistanih krošnji više nije bilo. Na stablima hrasta i bukve treperili su listovi zlatnih nijansi. Svako drvo je sebi prostrlo pokrivač pucketavog i suhog lišća. Ono je odisalo nekim umornim mirisom, kao da je već osjećalo promjene koje polako donosi jesen. Dan je bio savršen za šetnju. Iako toplog ljetnog sunca više nije bilo, našla se neka uporna zraka koja se nekako uspjela probiti između oblaka, stabala šumskog drveća i njihovih polugolih grana. Zrak već nije bio onako topao, nego svjež i prohladan. Između stabala, grana i grmlja paukovi su vješto ispleli svoje mreže u koje je zapeo poneki nespretni listić, koji bi lelujavao naokolo s neke visoke grane. Izgledao je kao da lebdi, ali samo na prvi pogled. Kada sam se približila i malo bolje promotrila, bilo je jasno o čemu se tu radi. Samo se u jesen može vidjeti ples raznobojnih listova. Kad bi povjetarac postao jači i brži, vinuo bi ih u nebesa, što se činilo kao da igraju kako bi uljepšali ionako divnu šumu i remetili šumsku tišinu i mir. Katkad su visoke krošnje glasno zašumjele kao da najavljuju poznu jesen, a svojim šumom tužno ispraćaju vrelo i dugo ljeto koje je sada iza njih. Proletio je tako još poneki šareni leptir da upotpuni tu krasnu jesensku sliku, a onda je šuma utihnula. Samo let poneke bubamare, pjev malenog cvrčka, skok pokojeg skakavca i nečujni ježevi učiniše šumu življom i veselijom. Naglo sam začula tiho šuškanje suhog raznobojnog lišća, kao da čujem nečije korake, ali su samo marljive vjeverice skupljale užurbano žirove ispod hrastova stabla, a onda su i one nestale bez traga.

Poslije dugog ljeta koje je prirodu obojilo u najveselije boje, stigla je jesen. Nečujno se uvukla među drveće, životinjice i cvijeće i započela s promjenama. Jesen je zračila mirnim i tihim zvukom, zlatnožutim bojama, prazninom i samošćom koja će neumorno čekati da opet zasja sunce, oboji šumu u vesele boje i ponovno donese proljetne čarolije.

Ena Kujundžić
9. r. HOŠIG

Za spretne ruke

Možda ne znate da na Svi svete stvaramo više tisuća tona otpada. Za zbrinjavanje lampaša također treba izdvojiti materijalna sredstva. Tamo gdje se brinu o okolišu većinom se koriste staklene lampaše. Ako imate vremena možete i sami napraviti ručno izrađene lampaše od staklenih bočica. Na fotografijama pokazujemo nekoliko ideja, ali i sami možete smisliti kako ćete ih ukrasiti.

Dvije rijeke, jedan cilj II.

U Goričanu je 15. listopada održana početna konferencija projekta „Dvije rijeke, jedan cilj II.“, koji u okviru Programa Interreg za prekograničnu suradnju Mađarska-Hrvatska provode Općina Goričan (kao vodeći partner), Općina Donji Vidovec, Općina Legrad, Lokalna samouprava Serdahela i EGTS „Regija Mura“. Projekt je nastavak istimenog, završenog projekta iz prvog poziva Interreg programa, ostvarenog u cilju razvoja turizma pograničnog područja Mure i Drave. Ukupna vrijednost projekta je 888 876 eura.

Predstavnici projektnih partnera na početnoj konferenciji

Na početnoj konferenciji nazočne je pozdravio načelnik Općine Goričan Mario Moharić, zahvalivši se na suradnji svim projektnim partnerima koji su doprinijeli uspješnosti natječaja. Početnoj konferenciji nazočili su zamjenik župana Međimurske županije i predsjednik Europske grupacije za teritorijalnu suradnju „Regija Mura“ Josip Grivec, načelnik Općine Donji Vidovec Josip Matulin, načelnik Općine Legrad Ivan Sabolić i predstavnica mađarskog partnera na projektu, načelnica Lokalne samouprave Serdahela Viktória Havasi. Suradnja međimurskih i pomurskih naselja traje već više

desetljeća, pri kojoj je ostvareno više zajedničkih europskih projekata, od educiranja projektnih menadžera s obje strane granice, preko zajedničkih kulturnih i gastronomskih festivala do izgradnje kanalizacijske mreže, uspostave poslovne zone i turističkih aktivnosti. Provedba projekta „Dvije rijeke, jedan cilj II.“ omogućit će razvoj konkurentnih i održivih turističkih atrakcija zasnovanih na postojećim prirodnim i kulturnim resursima pograničnog područja. Naglasak je stavljen na razvoj i dogradnju zajedničkog hrvatsko-mađarskog turističkog proizvoda, temeljenom na vodenom turizmu. U sklopu projekta u Goričanu će se sagraditi objekti na ribnjaku Šuderica, urediti info točka za turiste te odmorište za bicikliste s USB priključcima. Slična investicija ostvarit će se i u Serdahelu, gdje će se izgraditi biciklističko-pješačka staza dužine 881 metar oko umjetnog jezera, a pored staze urediti mala odmorišta (klupe, mjesto za roštiljanje i stolovi). U planu je i uspostava „smart-solar“ točke za bicikliste, koja će funkcionirati pomoću sunčeve energije i posjetiteljima omogućiti pristup internetu, a ovdje će se nalaziti i alati potrebni za popravke bicikla. U blizini jezera postaviti će se i hrani-

Načelnik Goričana Mario Moharić u ulozi domaćina

Načelnica Serdahela Viktorija Havasi predstavlja aktivnosti koje će se ostvariti na mađarskoj strani

lice za ptice. Pored raznovrsnih investicija u sklopu projekta planirana je provedba zajedničkih programa i radionica o turizmu te održavanje izložbe o baštini i kulturi žitelja s obje strane granice, uz predstavljanje turističkog potencijala regije. U Serdahelu će se održati radionice i završna konferencija s predstavljanjem dobre prakse u vodenom turizmu. U Donjem Vidovcu će se urediti tradicionalni etno park u svrhu promocije tradicijskih obrta i ispiranja zlata, a planira se i gradnja pet drvenih kućica u kojima će se izložiti tradicionalni alati i ponuditi informacije o tradicijskim obrtima, osobito o ispiranju zlata. Predviđene su i prezentacije vještine ispiranja zlata. Legrad će dobiti električni solarni čamac u svrhu organizacije vodenih turističkih tura na rijeci Dravi i Muri i odmorište za bicikliste u Legradu. Uspostavit će se odmorišta za turiste i bicikliste u blizini pontonskog pristaništa kod Halász Csárde u Legradu, koja uključuju stol, klupe, koševu za otpad i mjesto za roštiljanje. Postavit će se i „smart-bike“ točka te sedam informativnih ploča s obavijestima o vodenim turama u blizini pontonskih pristaništa u naseljima uz rijeku Muru i Dravu.

Beta

Fancaški učenici u posjetu Kulturnom centru bačkih Hrvata

Tijekom mjeseca rujna polaznici predmetne nastave hrvatskog jezika Fancaške osnovne škole u razrednim grupama posjetili su novootvoreni Kulturni centar bačkih Hrvata. U okviru sata narodopisa razgledali su putujuću izložbu radova mohačkih bušara koja je otvorena početkom rujna pod naslovom „Larfa“. Tako su u pratnji ravnatelja Antuna Gugana osmaši Fancaške osnovne škole 22. rujna posjetili izložbu larfa, to jest drvenih rezbarenih bušarskih maski i drugih bušarskih rekvizita, klepetala, buzdovana i bušarskih lutaka.

Tom prigodom ravnatelj Mladen Filaković kratko ih je upoznao s osnutkom, aktivnostima i ciljevima najmlađe ustanove Hrvata u Mađarskoj koja se nalazi u vlasništvu Hrvatske državne samouprave. Nakon obilaska prostorija, osmaši su razgledali izložbu i upoznali mohački ophod bušara, pokladni običaj šokačkih Hrvata koji je od 2009. godine na popisu svjetske nematerijalne kulturne baštine. Bila je to prigoda i za upoznavanje imena najistaknutijih pučkih obrtnika čije je radove za potrebe putujuće izložbe prikupio izrađivač i sakupljač bušarskih rekvizita Đuro Jakšić.

Fancaški osmaši s ravnateljem Antunom Guganom (lijevo) i ravnateljem Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladenom Filakovićem

S.B.

MOHAČ

Hrvatska samouprava grada Mohača izvijestila je javnost kako je prošloga tjedna podijelila poklone prvašićima Osnovne škole Széchenyi koji su se školske godine 2020./2021. upisali na predmetnu nastavu hrvatskoga jezika. Devet prvašića u Mohačkoj šokačkoj čitaonici preuzelo je po primjerak Hrvatsko-mađarskog rječnika od predsjednika Hrvatske samouprave Đure Jakšića. Hrvatska samouprava tim im želi pomoći u učenju hrvatskoga jezika.

Tamburaši obilježili Međunarodni dan glazbe

Međunarodni dan glazbe pod okriljem UNESCO-a obilježava se 1. listopada. U povodu toga učenici Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski“ iz Serdahela održali su kratak tamburaški koncert na školskom dvorištu. Učenicima serdahelske škole učenje sviranja tamburice omogućeno je u okviru izvannastavnih aktivnosti, prema instrukcijama nastavnika glazbe i ravnatelja Zsolta Trojkóa. Od ove školske godine sviranje tamburice uči dvadesetak učenika koji su podijeljeni u tri grupe. Tamburaše nabavom tamburica te snošenjem troškova i organizacijom tamburaških kampova podržava i mjesna Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“.

beta

Napredna grupa osnovnoškolskih tamburaša

Tamo gdje tuga spava

U Hrvatskom kazalištu Pečuh 21. listopada gostovalo je vinkovačko Gradsko kazalište Joza Ivakić. Prikazan je drama „Tamo gdje tuga spava“, nastala po tekstu Branka Puheka, a postavljena u koprodukciji Gradskog kazališta Joza Ivakić Vinkovci i Kazališta „Nova scena“ Vinkovci. Režiju potpisuje Andrijana Raguža, scenografiju i kostimografiju Dražen Matijašević. U osamdesetpetominutnoj predstavi, čija je premijera bila 15. studenoga 2019. godine, igraju: Dunja Šaran, Mirjana Galić, Ilija Červan, Jozo Šuker, Danijela Cvitanović, Anica Živković, Tena Jakab, Zorko Bagić, Nika Šola i Ivan Živković.

Riječ je o drami koja je rađena prema istinitom događaju, a govori o djevojci iz bogate slavonske obitelji koja je nesretno zaljubljena u siromašnog mladića. Ova vrlo emotivna priča šalje nam snažnu poruku o ljubavi, oholosti i mržnji, ali i strahu, prvenstveno od siromaštva te nas podsjeća da nemaju sve ljubavi, ma koliko velike bile, sretan kraj.

Predstava je 2020. godine na 13. Festivalu amaterskih kazališta u Slavenskom Brodu bila apsolutni pobjednik, dobivši niz priznanja. Za najbolju kostimografiju, kao i najbolju predstavu dobila je nagradu stručnog žirija „Grand Prix“ 13. FAK-a. Marija Pavić nagrađena je za ulogu Tene, a Zorko Bagić za ulogu Sluge.

Poziv za dostavu prijedloga kandidata za dodjelu „Priznanja za narodnosti“

Državno tajništvo Ureda predsjednika Vlade za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima objavilo je poziv za dostavu prijedloga kandidata za dodjelu ovogodišnjeg „Priznanja za narodnosti“. Javno priznanje dodjeljuje se onim pojedincima, narodnosnim udrugama i samoupravama koje su svojim primjernim radom pridonijele opstanku i razvitku narodnosne zajednice u području društvenog života, odgoja i obrazovanja, kulture, vjerskog života, znanosti, medija i samoorganizacije rada. Odluka o dodjeli javnog priznanja donosi se na temelju Uredbe predsjednika Vlade br. 2/2012. Javno priznanje dodijelit će se 18. prosinca u sklopu obilježavanja Dana narodnosti. Sve obavijesti o dostavi prijedloga možete pronaći na poveznici https://www.kormany.hu/.../55/e1000/Adatlap%202020_GDPR.docx, rok za dostavu je 30 dana od objave poziva. Prijedlozi se s potrebnom dokumentacijom i detaljnim obrazloženjem dostavljaju u elektroničkom i papirnatom obliku na adresu elektroničke pošte titkarsag.nf@me.gov.hu i adresu primatelja: Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága, 1357 Budapest, Pf. 6.).

donijele opstanku i razvitku narodnosne zajednice u području društvenog života, odgoja i obrazovanja, kulture, vjerskog života, znanosti, medija i samoorganizacije rada. Odluka o dodjeli javnog priznanja donosi se na temelju Uredbe predsjednika Vlade br. 2/2012. Javno priznanje dodijelit će se 18. prosinca u sklopu obilježavanja Dana narodnosti. Sve obavijesti o dostavi prijedloga možete pronaći na poveznici https://www.kormany.hu/.../55/e1000/Adatlap%202020_GDPR.docx, rok za dostavu je 30 dana od objave poziva. Prijedlozi se s potrebnom dokumentacijom i detaljnim obrazloženjem dostavljaju u elektroničkom i papirnatom obliku na adresu elektroničke pošte titkarsag.nf@me.gov.hu i adresu primatelja: Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága, 1357 Budapest, Pf. 6.).

BAJA

Tri udruge koje ciljeve svog osnutka ostvaruju kroz likovno stvaralaštvo, „Hub-Art“ Dušnok - Mađarska, „Bel-Art“ Belišće - Hrvatska i „CroArt“ Subotica - Srbija u petak, 6. studenog 2020. godine u Baji, u objektu „Kulturne palače Bačke“ na adresi Szentháromság tér 3. u 17:00 sati otvaraju zajedničku izložbu. Izložbu otvara gradonačelnica Baje Klára Nyirati.

PROGRAM „MAGYAR FALU“

Potpore naseljima u kojima djeluju Hrvatske samouprave iz programa „Magyar Falu“ su znatne. Tako su Potonja, Daranj i Bojevo od mađarske Vlade iz programa „Magyar Falu“ dobili sredstva za provedbu projekta „Trgovi okupljanja zajednice“ i zapošljavanje. Mjesna samouprava Potonje dobila je potporu od 10 597 648 ft, mjesna samouprava Daranja primila je 10 925 410 ft, a Mjesna samouprava Bojeva 30 000 000 ft.

Kroz projekt razvoja zdravstva Mjesna samouprava Lukovišća dobila je potporu od 15 892 997 ft, a Mjesna samouprava Bojeva od 1 563 691 ft. Za projekt obnove putova i nogostupa Mjesna samouprava Bojeva dobila je 4 994 982 ft, Mjesna samouprava Heresznye 4 999 993 ft, Mjesna samouprava Dombola 29 999 999 ft, a Mjesna samouprava Lukovišća 4 999 482 ft.

KATOLJ

U organizaciji Hrvatske samouprave Katolja u subotu, 31. listopada 2020. godine uoči Dana mrtvih blagoslovit će se obnovljeni križ i održati prisjećanje na sve umrle Katoljčane. Obnovljeni križ se nalazi na katoljskom groblju, a posvećivanje i prisjećanje počinje u 14:15 sati. Obred predvodi velečasni Péter Molnár, župnik olaske župe, kojoj pripada i Katolj. Pjevat će katoljski Pjevački zbor „Karašica“.

DUŠNOK

Hrvatska samouprava Dušnoka u suorganizaciji s Udrugom „Balkan Cultural Events Hungary“ 5. prosinca 2020. godine priređuje VII. Dušnočki tamburaški festival na kojem će nastupiti priznati hrvatski tamburaški sastavi iz raznih krajeva Mađarske. Kako doznajemo priredba počinje u 17 sati, a organizatori će uskoro objaviti i detaljan program priredbe.